

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ ต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ และเพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ ที่มีต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ทัศนะของนักสื่อสารมวลชนที่มีต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ และความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชนที่มีต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ความคาดหวังของนักการเมืองและนักวิชาการที่มีต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์

1. ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ในทัศนะของนักสื่อสารมวลชน

เป็นการศึกษามุมมองของนักสื่อสารมวลชนในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านงานข่าวโดยตรง แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นคือ

- 1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์
- 1.2 ความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชนต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์

1.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ

1.1.1 โครงสร้างกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสื่อ

ผลการวิจัยพบว่า การที่คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าถือเป็นทรัพยากรสาธารณะที่มีอยู่จำกัด รัฐจึงเข้ามาถือครองกรรมสิทธิ์สื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อจัดสรรทรัพยากรของส่วนรวม ส่งผลให้กรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์เป็นของรัฐโดยปริยาย แม้ว่าโดยโครงสร้างรัฐจะให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดำเนินกิจการโทรทัศน์ แต่ในทางปฏิบัติรัฐโดยนักการเมืองที่มีอำนาจในการบริหารประเทศสามารถเข้ามาแทรกแซงและใช้โทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อของรัฐได้โดยชอบธรรม แม้แต่สถานีโทรทัศน์ที่สังกัดกองทัพหรือสถานีโทรทัศน์ที่เอกชนเข้ามารับสัมปทานก็ตาม ด้วยเหตุนี้รายการข่าวที่ออกมาจึงมักสนองตอบต่อนโยบายของรัฐและนักการเมือง ส่งผลให้เนื้อหาข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ส่วนใหญ่ออกมาในรูปการประชาสัมพันธ์รัฐบาล ไม่โจมตีรัฐบาลรุนแรงเหมือนสื่อประเภทอื่น จนบ่อยครั้งข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ถูกกล่าวหาว่าเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง อย่างไรก็ตาม กรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์โดยหน่วยงานของรัฐยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการนำเสนอข่าวการเมืองของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ สถานีโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ บริหารด้วยระบบราชการเต็มรูปแบบ เช่น ช่อง 11 และสถานีโทรทัศน์ที่เป็นกึ่งราชการ เช่น ช่อง 9 จะต้องเสนอข่าวที่สนองต่อนโยบายของรัฐและผู้บริหารตามลำดับชั้นทางราชการ รวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของรัฐ โดยเฉพาะรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบกำกับดูแลโดยตรง ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ที่รับสัมปทานจากรัฐ เช่น ช่อง 3 จะต้องระมัดระวังไม่เสนอข่าวที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และต้องพร้อมที่จะรับสนองนโยบายของรัฐ ส่วนสถานีโทรทัศน์ที่เป็นของกองทัพ เช่น ช่อง 5 และสถานีที่รับสัมปทานจากกองทัพ เช่น ช่อง 7 รัฐจะเข้ามาแทรกแซงน้อยกว่าสถานีที่เป็นของรัฐโดยตรง แต่จะถูกกำหนดให้เสนอข่าวของทหารมากกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น รวมทั้งต้องสนองตอบต่อนโยบายของกองทัพ ไม่เสนอข่าวที่สร้างภาพลบกับกองทัพ ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานีโทรทัศน์ที่เป็นของเอกชน เช่น ช่อง 3 และช่อง 7 กลับไม่มีเสรีภาพในการเสนอข่าวเท่าที่ควร เนื่องจากต้องคำนึงถึงความมั่นคงของสถานีในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า กรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ที่รัฐถือว่ามีรัฐเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ที่แท้จริงเนื่องจากรัฐเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ ทำให้รัฐโดยนักการเมืองที่มีอำนาจเข้ามาแทรกแซงการนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์โดยเฉพาะข่าวการเมือง ประกอบกับโครงสร้างกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของโดยหน่วยงานของรัฐ ได้เข้ามามีผลต่อการเนื้อหาข่าวการเมืองทางโทรทัศน์อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการแทรกแซงดังกล่าวอาจถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสื่อสาร

มวลชนในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ที่สังคมกำหนด ดังนั้นตราบไคที่สื่อโทรทัศน์ยังเป็นของรัฐ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ การเสนอข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ก็จะต้องถูกจำกัดโดยกรอบของรัฐและนักรการเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

1.1.2 โครงสร้างการควบคุม

ด้วยเหตุที่โทรทัศน์ถือว่าเป็นสื่อของรัฐดังกล่าวมาแล้ว รัฐจึงมีอำนาจในการควบคุมโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้รัฐได้กำหนดระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ขึ้นมาเพื่อควบคุมสื่อวิทยุและโทรทัศน์ โดยฉบับปัจจุบันที่ใช้อยู่คือฉบับที่ 5 พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ปฏิบัติการด้านสื่อสารมวลชนกลับไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกฎหมายฉบับนี้นัก ทราบแต่เพียงว่ามี กบว. กำกับดูแลอยู่ ทั้งที่ในความเป็นจริงได้เปลี่ยนชื่อเป็น กกช. แล้ว อย่างไรก็ตามนักสื่อสารมวลชนเหล่านี้ยังมีภาพในใจว่าข่าวการเมืองควรออกมาในลักษณะไหนจึงจะเหมาะสม ซึ่งเป็นผลมาจากการควบคุมอย่างเข้มงวดของกบว. ในอดีตนั่นเอง นอกจากนี้ในสถานีโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ เช่น ช่อง 11 ยังมีกรอบของกฎระเบียบทางราชการมาควบคุม ประกอบกับโครงสร้างการบริหารงานที่ซับซ้อน ผู้บริหารระดับสูงไม่ได้มาจากสายงานสื่อสารมวลชนโดยตรงจึงยังไม่เข้าใจธรรมชาติของงานข่าวเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลโดยตรงกับงานข่าวที่ออกมา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกรณีการเบิกจ่ายเงินเพื่อไปทำข่าวต่างจังหวัดที่ค่อนข้างล่าช้า ทำให้บางครั้งผู้สื่อข่าวของช่อง 11 เดินทางไปล่าหลังเพื่อนสื่อมวลชนช่องอื่น และเมื่อไปถึงก็ต้องทำข่าวเลย ซึ่งผู้สื่อข่าวอาจลักกับการเดินทางจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ นอกจากกรณีของช่อง 11 ที่ถูกรอบของระเบียบทางราชการมาควบคุมแล้ว สถานีโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐวิสาหกิจ เช่น ช่อง 9 ก็ประสบปัญหาโครงสร้างการบริหารงานที่ซับซ้อนไม่แพ้กัน แต่ยังไม่เข้มงวดเท่ากับช่อง 11 ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ที่สังกัดกองทัพบก เช่น ช่อง 5 จะมีลำดับขั้นตอนการควบคุมที่เป็นระบบชัดเจนตามระเบียบของทหารทั่วไป ส่วนสถานีโทรทัศน์เอกชนรับสัมปทาน เช่น ช่อง 3 และช่อง 7 จะมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานสูงกว่าสถานีโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐโดยตรง แต่ทั้งนี้ก็ยังคงมีข้อจำกัดสำคัญคือต้องเสนอข่าวภายใต้กรอบการควบคุมของรัฐดังกล่าวมาแล้ว

โครงสร้างการควบคุมจึงนับได้ว่าเป็นโครงสร้างที่เกี่ยวข้องมาจากโครงสร้างกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสื่อ เป็นบทบาทการควบคุมที่ออกมาในรูปของกฎหมายและข้อบังคับ ซึ่งการควบคุมดังกล่าวนับเป็นการขัดต่อเสรีภาพในการแสวงหาข่าวสารตามแนวคิดเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อ

1.1.3 โครงสร้างการดำเนินการผลิต

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างการดำเนินการผลิตเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ หลายประการ ได้แก่

- สภาพความเป็นภววิสัยขององค์กรสื่อ หมายถึงความเป็นกลางขององค์กรสื่อ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของข่าวสารข้อมูลที่ออกมา ทั้งนี้ความเป็นภววิสัยขององค์กรสื่อขึ้นอยู่กับนโยบายและผู้บริหารสถานี บรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว เป็นสำคัญ

- คุณภาพของบรรณาธิการข่าว เนื่องจากบรรณาธิการข่าวเป็นผู้มีอำนาจสั่งการและกำหนดประเด็นข่าวรวมทั้งแนวทางข่าวให้ผู้สื่อข่าว ดังนั้นคุณภาพของบรรณาธิการข่าวจึงมีส่วนอย่างสำคัญต่องานข่าวที่ออกมา ทั้งนี้คุณภาพของบรรณาธิการข่าวขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการมองประเด็นข่าว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความมีอคติของบรรณาธิการข่าวเอง

- คุณภาพของผู้สื่อข่าว ด้วยเหตุที่คุณภาพงานข่าวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้สื่อข่าว ดังนั้นคุณภาพของผู้สื่อข่าวจึงนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าคุณภาพของผู้สื่อข่าวขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้สื่อข่าว วิธีการทำข่าว และความผูกพันใกล้ชิดกับแหล่งข่าว

- คุณภาพของอุปกรณ์ ข่าวโทรทัศน์เป็นข่าวที่ต้องอาศัยอุปกรณ์ในการทำข่าวมากกว่าการทำข่าวของสื่อประเภทอื่น นอกจากนี้งานด้านโทรทัศน์ยังเป็นการที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีระดับสูงและมีราคาแพง ซึ่งคุณภาพของอุปกรณ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพของข่าวที่ออกมามา ดังนั้นหากสถานีโทรทัศน์ช่องใดมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยก็จะทำให้สามารถนำเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังทำให้คุณภาพของภาพและเสียงดีตามไปด้วย

- การเข้าถึงแหล่งข่าว การเข้าถึงแหล่งข่าวนับเป็นปัจจัยสำคัญของการทำข่าว เพราะหากผู้สื่อข่าวไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข่าว เช่น แหล่งข่าวไม่ยอมให้เข้าพบ ไม่เจอแหล่งข่าวที่ต้องการ ข่าวก็คงเกิดขึ้นไม่ได้

- *กระบวนการผลิตข้าว* ในกระบวนการผลิตข้าวการเมืองทางโทรทัศนที่ต้องผ่านการเรียบเรียงและการตัดต่อข้าว อาจทำให้งานข้าวเปลี่ยนแง่มุมจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปจากที่ผู้สื่อข่าวเขียนส่งเข้ามา นอกจากนี้การขาดบุคลากรยังทำให้บางครั้งคุณภาพงานออกมาไม่ดีเท่าที่ควร

- *ความต้องการข่าว* การแข่งขันด้านงานข่าว ประกอบกับการที่มีเบรคข่าวมากขึ้นส่งผลให้ความต้องการข่าวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นกองบรรณาธิการจึงต้องเร่งให้ผู้สื่อข่าวทำข่าวส่งเข้ามา ซึ่งบางครั้งทำให้คุณภาพข่าวด้อยลง เนื่องจากบางครั้งไม่มีข่าวใดๆ เกิดขึ้น แต่ผู้สื่อข่าวต้องพยายามคิดหาแง่มุมข่าวมาเสนอ

- *เวลา* หมายถึง เวลาในการนำเสนอข่าวแต่ละชิ้น ช่วงเวลาในการผลิตข่าว และช่วงเวลาในการออกอากาศ ปัจจัยทางด้านเวลาที่จำกัดเหล่านี้ได้ส่งผลโดยตรงต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน

- *สื่อมวลชน* จากการศึกษาพบว่าสื่อมวลชนเข้ามาแทรกแซงการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศนใน 2 รูปแบบ คือ การแทรกแซงในรูปการตรวจสอบการทำงานของสื่อสิ่งพิมพ์ และการแทรกแซงโดยเพื่อนสื่อมวลชนที่ต้องการให้ส่งผู้สื่อข่าวไปทำข่าวต่างๆ เป็นพิเศษ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโครงสร้างการดำเนินการผลิตเป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศนไม่น้อย โดยมีความเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยดังกล่าวมาแล้ว หากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งบกพร่องไปก็จะส่งผลกระทบต่อผลิตงานข่าวที่ออกมาทันที ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าบางปัจจัยก็อยู่เหนือการควบคุม เช่น การเข้าถึงแหล่งข่าว ซึ่งการเข้าถึงแหล่งข่าวมีความเกี่ยวพันไปถึงการที่สื่อมวลชนควรมีเสรีภาพในการเข้าถึงแหล่งข่าวตามหลักการในเรื่องเสรีภาพด้วย

1.2 ความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชนต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน

1.2.1 ความคาดหวังต่อเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข่าวการเมืองทางโทรทัศน

เสรีภาพของสื่อ

จากการศึกษาพบว่านักสื่อสารมวลชนทั้งระดับบริหารและปฏิบัติการให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการนำเสนอข่าวมากที่สุด โดยนักสื่อสารมวลชนระดับบริหารคาดหวังให้ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ควรนำเสนอได้โดยเสรีแต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบการควบคุม ในขณะที่นักสื่อสารมวลชนระดับปฏิบัติการมีความเห็นแตกต่างกันใน 2 ประเด็น คือ ควรนำเสนอได้โดยเสรีภายใต้กรอบการควบคุม และควรนำเสนอได้โดยเสรีโดยไม่มีกรอบใดๆ มาควบคุม นอกจากนี้ทั้งสองกลุ่มยังเห็นว่าควรสามารถนำเสนอข่าวที่เป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และควรมีการวิเคราะห์ข่าว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่านักสื่อสารมวลชนมีแนวคิดที่เป็นเสรี แต่ในความต้องการเสรีภาพนั้นนักสื่อสารมวลชนกลับแสดงความไม่แน่ใจว่าสื่อจะสามารถควบคุมการนำเสนอข่าวของตัวเองได้ดีเพียงใด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าต่างก็เห็นตัวอย่างของเสรีภาพที่เกินเลยจากสื่อมวลชนประเภทอื่น ซึ่งไม่สร้างสรรค์ใดๆ ให้กับสังคม แต่กลับสร้างความสับสนให้เกิดขึ้น ดังนั้นนักสื่อสารมวลชนบางส่วนจึงเห็นว่าควรนำเสนอข่าวการเมืองได้โดยเสรีภายใต้กรอบการควบคุม

ความเสมอภาคของสื่อ

จากการศึกษาพบว่า นักสื่อสารมวลชนทั้งระดับบริหารและปฏิบัติการต่างก็คาดหวังให้สื่อนำเสนอข่าวที่เสมอภาคและสมดุลกันระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากสภาพการณ์ที่ตรงข้ามกับความคาดหวังที่นักสื่อสารมวลชนกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับความคับข้องใจของสื่อมวลชนบางแห่งที่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวการเมืองอย่างสมดุล

ความหลากหลายของสื่อ

นอกจากนี้นักสื่อสารมวลชนยังต้องการให้สื่อมีความหลากหลายด้วย กล่าวคือสื่อควรนำเสนอข่าวการเมืองในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มอื่นในสังคมบ้าง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความคาดหวังที่ต่อเนื่องมาจากความเสมอภาค เพราะการที่จะเพิ่มความเสมอภาคจะต้องเพิ่มความหลากหลายให้เกิดขึ้นด้วย

คุณภาพของข้อมูล

ในแง่ของคุณภาพของข้อมูลนั้นนักสื่อสารมวลชนจะมองในแง่มุมมองของการเสนอรายละเอียดในระดับลึกซึ่งส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในรูปของข่าวเจาะ นอกจากนี้ยังคาดหวังว่าการเสนอข่าวควรนำเสนอเรื่องราวของคนที่เกี่ยวข้องกับข่าวนั้นเท่านั้นเพื่อให้ประเด็นข่าวไม่กว้างเกินไปนัก และอีกประการที่นักสื่อสารมวลชนเน้นก็คือการตรวจสอบความถูกต้องของข่าวก่อนออกอากาศ จะเห็นได้ว่าแง่มุมมองคุณภาพงานข่าวที่นักสื่อสารมวลชนมองจะเกี่ยวข้องกับประเด็นในเรื่องความถูกต้องและความเกี่ยวพันของข้อเท็จจริงมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับความเป็นกลางของสื่อ

การที่นักสื่อสารมวลชนเน้นประเด็นความถูกต้องและการเจาะลึกของข้อมูลมากกว่าประเด็นเรื่องความเป็นกลางนั้นน่าจะเป็นผลมาจากการมองในแง่ของผู้ผลิตที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาและรูปแบบข่าวการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและเปรียบเทียบกับความต้องการของตน เนื่องจากทุกวันนี้ข่าวการเมืองถูกกล่าวหาว่านำเสนอแต่ข่าวสัมผัสทัศนคติเห็นซ้ำซากไม่พัฒนา ดังนั้นแนวทางที่นักสื่อสารมวลชนคิดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ก็คือการเพิ่มคุณค่าให้กับข่าวที่นำเสนอ ซึ่งใกล้เคียงกับการนำเสนอในรูปของข่าวเจาะที่ให้ข้อมูลในระดับลึกนั่นเอง

ระเบียบทางสังคมและความร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่านักสื่อสารมวลชนทั้งระดับบริหารและปฏิบัติการต่างคาดหวังให้การนำเสนอข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ดำเนินถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับและดำเนินถึงผลกระทบต่อประเทศชาติด้วย ซึ่งอาจเป็นเพราะนักสื่อสารมวลชนต้องปฏิบัติหน้าที่ตรงส่วนนี้โดยตรงจึงตระหนักถึงความรับผิดชอบในการสร้างสรรค์ความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับประเทศชาตินอกเหนือจากการเสนอข่าวเพื่อการแข่งขันชิงความเป็นหนึ่งในเชิงข่าวเพียงอย่างเดียว

1.2.2 ความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมือง

จากการศึกษาพบว่านักสื่อสารมวลชนระดับบริหารและระดับปฏิบัติการให้ความสำคัญกับการมีพื้นความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ ซึ่งตรงกับแนวคิดที่อิวอร์ ยอร์ค (Yorke, 1995) อธิบายบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์บีบีซี. ระบุว่าผู้สื่อข่าวควรมีความรู้ความสามารถตรงตามที่สายงานข่าวต้องการมากกว่าที่จะจบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์

ทั้งนี้ก็มีเพียงนักสื่อสารมวลชนระดับปฏิบัติการบางส่วนที่จบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์เท่านั้นที่เห็นว่าผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองควรมีพื้นการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์ โดยมองว่านิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์ไม่ได้สอนเพียงหลักการเขียนข่าวธรรมดาเท่านั้น แต่ยังลงลึกไปถึงจรรยาบรรณซึ่งเป็นกรอบแห่งสำนึกความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวที่สำคัญและนับวันจะเลือนหายไปจากวงการสื่อสารมวลชน ในขณะที่นักสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่ซึ่งไม่ได้จบการศึกษา มาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์จะมองว่าการมีพื้นความรู้ทางการเมืองมีความสำคัญต่อการเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองมากกว่า เพราะจะทำให้ผู้สื่อข่าวมองภาพรวมออก ทำให้เมื่อไปทำข่าวจะเข้าใจปัญหาและสามารถเจาะลึกลงไปถึงปัญหาได้ดีกว่า นอกจากนี้นักสื่อสารมวลชนยังคาดหวังว่าผู้สื่อข่าวควรจะต้องมีบุคลิกดังนี้คือ เป็นคนช่างสังเกต มีความคล่องตัว รอบคอบ ใฝ่รู้ มีมารยาท ทำการบ้าน และมีจรรยาบรรณ ซึ่งคุณสมบัติสองประการแรกนั้น ถาวร บุญวัฒน์ (2538) นักหนังสือพิมพ์อาวุโสของไทยได้เคยกล่าวไว้ ส่วนในเรื่องของความมีมารยาทนั้น ไมค์ รอยโก้ (Royko, 1994) ก็ได้เคยกล่าวไว้เช่นกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่านักสื่อสารมวลชนแสดงความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองจากประสบการณ์ตรงของตัวเองที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์ก็สามารถทำงานด้านนี้ได้ดีไม่แพ้กัน และอาจกล่าวได้ว่าดีกว่าคนที่จบนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์โดยตรงเสียอีก ทั้งนี้สังเกตได้จากผู้ที่ เป็นบรรณาธิการข่าวการเมืองของสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจะไม่ได้จบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์เลย และยังเป็นที่น่าสังเกตว่านักสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่จะมองว่าการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์นั้นสามารถเรียนรู้ได้ง่าย และเป็นการศึกษาเพียงหลักการเขียนข่าวเท่านั้น ซึ่งนับเป็นความเข้าใจที่ค้านกับผู้ที่เข้าใจศาสตร์ทางด้านนิเทศศาสตร์อย่างแท้จริงดังเช่นนักวิชาการสำหรับคุณสมบัติที่พึงประสงค์อื่นๆ นั้น นักสื่อสารมวลชนมองไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก เช่น ควรมีความรอบรู้ทางการเมือง ควรเป็นคนช่างสังเกต รอบคอบ ทำการบ้าน มีจรรยาบรรณในแง่ความเป็นกลาง ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์ตรงในการทำงานด้านนี้เหมือนกัน

2. ความคาดหวังของนักการเมืองและนักวิชาการต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์

2.1 ความคาดหวังต่อเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข่าวการเมืองทางโทรทัศน์

เสรีภาพของข่าว

จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองได้แสดงความคาดหวังว่างานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ควรนำเสนอได้โดยเสรี โดยได้แตกความคิดเห็นออกเป็น 2 กลุ่ม คือนักการเมืองส่วนใหญ่เห็นว่าข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ควรนำเสนอได้โดยเสรีภายใต้กรอบการควบคุม ในขณะที่บางส่วนเห็นว่าข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ควรนำเสนอได้โดยเสรีไม่ต้องมีกรอบใดๆ มาควบคุม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองมีแนวคิดที่ค่อนข้างเสรีนิยม นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรนำเสนอข่าวการเมืองอย่างสร้างสรรค์และให้ความรู้กับประชาชน

ในขณะที่นักวิชาการเห็นพ้องกันว่า ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ควรนำเสนอได้โดยเสรีภายใต้กรอบการควบคุมทางวิชาชีพและกฎหมาย นอกจากนี้นักวิชาการยังคาดหวังให้งานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์สร้างสรรค์ รวมทั้งควรมีการแสดงความคิดเห็นในแง่การวิเคราะห์ข่าวบ้าง

จะเห็นได้ว่านักการเมืองซึ่งปกติแล้วในยามมีอำนาจจะเป็นผู้ควบคุมและแทรกแซงการนำเสนอข่าวทางสื่อโทรทัศน์กลับมีแนวคิดที่เสรีนิยม ต้องการให้ข่าวการเมืองนำเสนอได้โดยเสรีโดยบางส่วนถึงกับคาดหวังว่าไม่จำเป็นต้องมีกรอบใดๆ มาควบคุมการนำเสนอข่าวเลย ในขณะที่นักวิชาการซึ่งปกติจะมีแนวคิดที่เป็นเสรีนิยมกว่ากลับเห็นว่าควรมีกรอบมากำกับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งของภาพลักษณ์ของทั้งสองกลุ่มได้อย่างดี

ความเสมอภาคของสื่อ

ในแง่มุมมองความเสมอภาคของสื่อ นั้น นักวิชาการไม่ได้แสดงความคิดเห็นในส่วนนี้ มีเพียงนักการเมืองเท่านั้นที่แสดงความคาดหวังว่าควรมีการเสนอข่าวฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลอย่างสมดุลกัน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้นักการเมืองจะคาดหวังให้สื่อนำเสนอข่าวที่สมดุลกันระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน แต่จากการศึกษาพบว่านักการเมืองโดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาลได้แสดงความคาดหวังว่าหากเสนอข่าวของฝ่ายค้านหรือก็ต้องให้รัฐบาลได้มีโอกาสชี้แจงด้วย หรือหากสื่อเสนอข่าวของฝ่ายค้านแล้วก็ควรเสนอเสียงจากฝ่ายรัฐบาลด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คำว่าเสมอภาคในความหมายของรัฐบาลนั้นต้องเป็นความเสมอภาคที่ฝ่ายรัฐบาลไม่เสียเปรียบฝ่ายค้านหรือแม้กระทั่งประชาชนนั่นเอง

ความหลากหลายของสื่อ

จากการศึกษาพบว่านักการเมืองคาดหวังให้สื่อเสนอข่าวที่เกี่ยวกับประชาชนบ้าง รวมทั้งให้โอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อบ้าง แต่ทั้งนี้ควรเลือกกลุ่มตามความคิดเห็นของประชาชนให้หลากหลาย

ในขณะที่นักวิชาการคาดหวังให้งานข่าวการเมืองเกี่ยวข้องกับคนกลุ่มอื่นในสังคมบ้าง นอกเหนือจากการเฝ้าสังเกตการณ์ตามความคิดเห็นจากนักการเมือง เช่น อาจเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหา หรือเปิดให้นักวิชาการมาเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทั้งนักการเมืองและนักวิชาการต่างก็คาดหวังให้ข่าวการเมืองมีความหลากหลาย แต่ทั้งนี้ความหลากหลายของนักการเมืองมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชน ในขณะที่นักวิชาการจะมีความหมายที่กว้างกว่าประชาชน โดยอาจเป็นการถามความคิดเห็นจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ

คุณภาพของข้อมูล

จากผลการวิจัยพบว่านักการเมืองต้องการให้ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์มีการนำเสนอในรูปแบบของข่าวเจาะที่มีรายละเอียดความเป็นมาของเรื่องราวต่างๆ ส่วนการถามความคิดเห็นจะต้องถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ข่าวเจาะจะต้องไม่ชี้นำความคิด มีความเป็นกลางและรอบด้าน และนำเสนอข้อเท็จจริงโดยยึดความถูกต้อง

ในขณะที่นักวิชาการคาดหวังให้มีการเสนอข่าวเจาะที่ลึกและกว้างมากขึ้น โดยสื่อมวลชนจะต้องเป็นตัวแทนประชาชนไปพูดคุยปัญหาต่างๆ ด้วยความเป็นกลาง ทั้งนี้ข่าวจะมีความเที่ยงตรง ไม่ใส่ความคิดเห็นลงไปในช่วง และเสนอข่าวที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

จะเห็นได้ว่าทั้งนักการเมืองและนักวิชาการให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูลมากที่สุด และต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลค่อนข้างสอดคล้องกัน โดยต้องการให้ข่าวสารข้อมูลทางการเมืองที่สื่อโทรทัศน์เสนอมีความเป็นกลาง มีความเป็นภววิสัย ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รวมทั้งควรมีข่าวเจาะที่ให้แง่มุมในระดับลึก ทั้งนี้สาเหตุที่นักการเมืองและนักวิชา

การให้ความสำคัญกับประเด็นคุณภาพของข้อมูลมากที่สุดก็น่าจะมีสาเหตุมาจากความคลุกคลีในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวกับสื่อมวลชน และประสบกับปัญหาข้อมูลบิดเบือน ไม่มีความเป็นกลางในการนำเสนอ รวมทั้งเล็งเห็นว่าข่าวสารทางการเมืองที่นำเสนออยู่ในขณะนี้ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

ระเบียบทางสังคมและความร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่านักการเมืองบางส่วนคาดหวังให้การนำเสนอข่าวการเมืองทางโทรทัศน์คำนึงถึงความมั่นคงของชาติด้วย ในขณะที่นักวิชาการมองข้ามประเด็นนี้ไป ซึ่งอาจเป็นเพราะนักการเมืองที่กล่าวถึงประเด็นนี้เคยเป็นนักการทหารระดับสูงมาก่อน จึงมองว่าประเด็นเรื่องความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ

2.2 ความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมือง

จากการศึกษาพบว่า ทั้งนักการเมืองและนักวิชาการต่างก็มีความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองค่อนข้างจะใกล้เคียงกันมาก โดยพบว่าทั้งสองกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับการมีพื้นการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือรัฐศาสตร์เลย เพียงแต่ระบุว่าผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองควรมีพื้นความรู้ทางการเมืองซึ่งไม่ได้หมายถึงการจบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ ทั้งนี้ นักการเมืองและนักวิชาการกลับให้ความสำคัญกับการมีพื้นการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์มากกว่า โดยเฉพาะนักวิชาการถึงกับระบุว่าอย่างน้อยผู้สื่อข่าวควรผ่านการอบรมทางด้านนิเทศศาสตร์ระยะสั้นก่อนที่จะมาเป็นผู้สื่อข่าว เพราะการเรียนนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์จะให้มากกว่าการเรียนการเขียนข่าว แต่จะสอนลึกลงไปถึงจิตวิญญาณของความเป็นผู้สื่อข่าวที่ต้องมีสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ นอกจากนี้ทั้งนักการเมืองและนักวิชาการยังคาดหวังว่าผู้สื่อข่าวควรมีมารยาท ซึ่งตรงกับที่ ไมค์ รอยโก้ (Royko, 1994) และสุภา ศิริมานนท์ (2536) อดีตนักหนังสือพิมพ์อาวุโส เคยกล่าวไว้ ส่วนในประเด็นอื่นๆ นั้นพบว่า นักการเมืองและนักวิชาการคาดหวังให้ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองทำการบ้านมาก่อน และควรมีจรรยาบรรณในแง่ความเป็นกลางและการเสนอข่าวตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้ในส่วนของนักวิชาการพบว่าได้แสดงความคาดหวังในแง่ความรู้ความสามารถของผู้สื่อข่าวเพิ่มเติมขึ้นมา ได้แก่ ต้องการให้ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่ต่อเหตุการณ์ มีประสบการณ์ และควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในมุมมองของผู้ที่อยู่นอกวงการสื่อสารมวลชน เช่น นักการเมืองและนักวิชาการได้แสดงความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองค่อนข้างใกล้เคียงกัน ซึ่งนับเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองที่พึงประสงค์ได้ในระดับหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ ต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีความคาดหวังต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ที่สอดคล้องกันในบางประเด็น กล่าวคือ

1. ควรมีข่าวแบบเจาะลึก
2. ควรนำเสนอได้โดยเสรีภายใต้กรอบการควบคุม ทั้งนี้กรอบที่ทั้ง 3 กลุ่มเห็นพ้องกันคือ กรอบของจรรยาบรรณ
3. ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

สำหรับความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองพบว่า นักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรมีพื้นความรู้ทางการเมือง
2. ควรทำที่บ้าน
3. ควรมีมารยาท
4. ควรมีจรรยาบรรณ ทั้งนี้จรรยาบรรณที่สำคัญที่สุดคือ ความเป็นกลาง

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าในแง่คุณสมบัติทางการศึกษานั้น นักสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีพื้นความรู้ทางด้านนิศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ ในขณะที่นักการเมืองและนักวิชาการกลับให้ความสำคัญกับการมีพื้นความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์มากกว่า

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้พอสรุปได้ว่า นักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ ต่างก็มีความคาดหวังต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์แตกต่างกันไปตามมุมมองในวิชาชีพของตน แต่สำหรับความคาดหวังต่อคุณสมบัติผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองแล้วพบว่านักการเมืองและนัก

วิชาการมีความคาดหวังที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่นักสื่อสารมวลชนจะมีมุมมองที่ค่อนข้างจะแปลกแยกออกไป แต่ทั้งนี้ทั้ง 3 กลุ่มก็ยังคงมีความคาดหวังที่สอดคล้องกันในบางประเด็น

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องใช้นักการเมืองที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งนักการเมืองระดับสูงส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลมักจะมีภารกิจรัดตัวไม่สามารถปลีกเวลามาให้สัมภาษณ์ได้ จึงมักจะบ่ายเบี่ยงด้วยการไม่ตอบรับหรือตอบปฏิเสธการนัดสัมภาษณ์ จนผู้วิจัยต้องเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักท่านอื่นที่มีบทบาทน้อยลงแทน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักการเมืองบางท่าน เช่น พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี และนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยตัวเอง ต้องอาศัยการฝากสัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวแทน ซึ่งไม่สามารถทำได้สะดวกนัก สามารถถามคำถามได้เพียง 1-2 คำถามเท่านั้น ส่งผลให้คำตอบที่ได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ในส่วนของ การสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนนั้น ผู้วิจัยต้องพบกับข้อจำกัดในเรื่องเวลา เนื่องจากผู้วิจัยต้องไปเก็บข้อมูลยังสถานที่ทำงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่รัฐสภา ในช่วงสมัยประชุมปกติ ภายใต้อาณัติการทำงานดังกล่าวผู้วิจัยต้องอาศัยจังหวะว่างของผู้สื่อข่าวรีบเก็บข้อมูลเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาทำงานผู้สื่อข่าวมากเกินไป ทำให้บางคำตอบผู้วิจัยไม่มีเวลาเจาะลึกมากเท่าที่ควร

ปัญหาต่อมาที่ผู้วิจัยพบก็คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์มากนัก โดยเฉพาะความคิดเห็นในแง่ลบที่อาจผูกมัดตัวเองหรือส่งผลกระทบต่อสถานภาพของตัวเองหรือกระทบต่อสายสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ทำให้คำตอบที่ได้ออกมาในแง่บวกหมดหรือสร้างความกระทบกระเทือนน้อยที่สุดหรือเป็นกลางที่สุด ส่งผลให้ผู้วิจัยไม่ได้ประเด็นสาระที่น่าสนใจเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการมุ่งศึกษาความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ ต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ ในมุมมองของบุคคลเพียง 3 กลุ่มเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการศึกษาในมิติของผู้รับสารคือประชาชนบ้างว่าประชาชนต้องการให้โทรทัศน์นำเสนอข่าวการเมืองในลักษณะใด โดยอาจเปลี่ยนจากการวิจัยเชิงคุณภาพไปเป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้สามารถกระจายกลุ่มตัวอย่างได้จำนวนมากขึ้น เพื่อจะได้มีความครอบคลุมเพียงพอ
2. การศึกษาเรื่องความคาดหวังต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์นี้ อาจเปลี่ยนเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งจะทำได้ภาพที่ชัดเจนขึ้นว่าความคาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. การศึกษาเรื่องความคาดหวังนี้ สามารถเปลี่ยนกรอบการศึกษาจากกรอบของข่าวการเมืองไปเป็นกรอบของข่าวประเภทอื่นๆ ได้เช่นกัน อาทิ ข่าวกีฬา ข่าวอาชญากรรม หรือข่าวสังคม โดยเปลี่ยนมุมมองไปเป็นมุมมองของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับข่าวนั้นๆ